

Resim 1. Süt sağıcısına inek çiçeği bulaştıran Gloucester cinsi “Blossom” isimli inek.

Aşı Tarihinin En Ünlü İneği “Blossom”

Bu ineğin aşıyla ne ilgisi olabileceğini merak edenler için işte hikayesi:

İngiltere’de çiçek hastalığına karşı, kökeni Osmanlı İmparatorluğu’na dayanan yaygın variolasyon* uygulamasının başlamış olduğu 18. yüzyılın sonlarında, bu uygulamayı yapan kişilerden biri olan ve kendisi de henüz 8 yaşındayken variolasyon yöntemiyle aşılanmış olan İngiliz hekimi Dr. Edward Jenner, görevli olduğu bölgede bulunan bir köyde, inek sağıcılarının variolasyonu reddetmeleri ve gerekçe olarak da kendi aralarında hiç çiçek hastalığı görülmediğini belirtmeleri üzerine konuyu incelemeye başlamıştır.

Tam o sırada, Gloucester ırkından, maun rengi (kızıl-kahve) bir inek olan, İngilizce’de “açmış çiçek” anlamına gelen “Blossom” dan inek çiçeği virüsü bulaşmış olan Sarah Nelmes adındaki süt sağan bir mandıra işçisi, elindeki döküntüleri kendisine danışmıştır. Dr. Jenner da bu durumu inceleme yapmak için bir fırsat olarak değerlendirmiştir.

Jenner, bundan tam 230 yıl önce (14 Mayıs 1796), Nelmes’in elindeki yaralardan aldığı materyali iki ay arayla iki kez bahçıvanının oğlu olan 8 yaşındaki James Phipps’e inoküle etmiştir. Phipps, aşıya yanıt vererek hastalanmasını takiben birkaç gün içerisinde tamamen iyileşmiştir. Jenner, bundan iki ay sonra, Temmuz 1796’da çocuğa tekrar aynı materyali inoküle etmiştir. Phipps hastalanmamış ve böylelikle çiçeğe karşı aşılanan ilk kişi unvanını kazanmıştır.

Jenner, aynı uygulama tekniğini (variolasyon) ancak inek çiçeği virüsü gibi daha az tehlikeli bir viral kaynağı kullanmış olduğu bu çalışmasıyla daha sonra tüm dünyada kendisine ithafen; Latince’de inek anlamına gelen “vacca” kelimesinden türetilmiş olan “vaksınasyon” olarak bilinecektir.

Aşı tarihini değiştirmiş olan inek Blossom’un tablosu (Resim 1), halen Dr. Jenner’in Berkeley, Gloucestershire’de bulunan ve müzeye dönüştürülmüş olan evinde** yer almaktadır. Postu ise Jenner’in ailesi tarafından, 1857 yılında, Londra’da bulunan St. George Tıp Okulu’na bağışlanmış olup halen üniversitenin kütüphanesindeki duvarda asılı olarak korunmaktadır.

*Çiçek hastalığını hafif geçirmekte olan kişinin püstülünden bir miktar alınarak sağlıklı kişiye çeşitli yollarla inoküle etme yöntemi.

** <https://jennermuseum.com/>

Kaynaklar:

Baxby D., Edward Jenner's Role in the Introduction of Smallpox Vaccine. In History of Vaccine Development: Plotkin, S. A. (2011) (pp. 13-19). Springer New York Dordrecht Heidelberg London., ISBN 978-1-4419-1338-8.

Kennedy R.B., Gregory P.A. (2023). Smallpox and Vaccinia. In Vaccines: 8th Edition Orenstein, W., Offit, P. A., Edwards, K. M., & Plotkin, S. A. (2023) (pp. 1057-1085). Elsevier Health Sciences., ISBN: 9780323790598.

Edward Jenner, FRS FRCPE. The Father of Vaccination. Eriřim adresi: <https://historyofvaccines.org/history/edward-jenner-frs-frcpe/overview/> (Eriřim tarihi: 6.04.2026).

About Edward Jenner. The Jenner Institute. Eriřim adresi: <https://www.jenner.ac.uk/about/edward-jenner> (Eriřim tarihi: 6.04.2026).

Edward Jenner FRS FRCPE. City St George's, University of London. Eriřim adresi: <https://www.citystgeorges.ac.uk/about/people/past-students/edward-jenner> (Eriřim tarihi: 6.04.2026).